TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2011 m. birželio 22 d.*

Byloje C-346/09

dėl *Gerechtshof's-Gravenhage* (Nyderlandai) 2009 m. rugpjūčio 18 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2009 m. rugpjūčio 28 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Staat der Nederlanden

prieš

Denkavit Nederland BV ir kt.

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas J.N. Cunha Rodrigues, teisėjai A. Arabadjiev, A. Rosas (pranešėjas), U. Lõhmus ir A. Ó Caoimh,

* Proceso kalba: olandų.

generalinis advokatas P. Cruz Villalón,
posėdžio sekretorė R. Şereş, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2010 m. rugsėjo 7 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Denkavit Nederland BV* ir kt., atstovaujamų advokato H. Ferment,

— Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos C. Wissels ir M. de Ree,

— Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos M. Lumma, J. Möller ir N. Graf Vitzthum,

— Švedijos vyriausybės, atstovaujamos A. Falk ir A. Engman,

— Europos Komisijos, atstovaujamos F. Jimeno Fernández ir B. Burggraaf,

susipažinęs su 2010 m. lapkričio 18 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su Sąjungos teisės perdirbtų gyvūninių baltymų naudojimo gyvūnams šerti srityje, konkrečiau kalbant, šių teisės aktų, išaiškinimu:

— 1990 m. birželio 26 d. Tarybos direktyvos 90/425/EEB dėl Bendrijos vidaus prekyboje tam tikrais gyvūnais ir produktais taikomų veterinarinių ir zootechninių patikrinimų, siekiant užbaigti vidaus rinkos kūrimą (OL L 224, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 10 t., p. 138),

— 1994 m. birželio 27 d. Komisijos sprendimo 94/381/EB dėl tam tikrų apsaugos priemonių, susijusių su galvijų spongiformine encefalopatija ir šėrimu žinduolių kilmės baltymais (OL L 172, p. 23),

— 2000 m. gruodžio 4 d. Tarybos sprendimo 2000/766/EB dėl tam tikrų apsaugos priemonių, susijusių su užkrečiamomis spongiforminėmis encefalopatijomis ir šėrimo gyvūniniais baltymais (OL L 306, p. 32), ir

— 2000 m. gruodžio 29 d. Komisijos sprendimo 2001/9/EB, nustatančio kontrolės priemones, kurių reikia Sprendimui 2000/766/EB įgyvendinti (OL L 2, 2001, p. 32).

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant bylą *Staat der Nederlanden* prieš *Denkavit Nederland BV ir kt.* (toliau – *Denkavit*), t. y. įvairias bendroves, gaminančias pašarus, ir bendrovę, platinančią žaliavas šiems pašarams. Ši byla susijusi su laikinosios nacionalinės tvarkos, kurioje, siekiant apsisaugoti nuo galvijų spongiforminės encefalopatijos (toliau – GSE), įtvirtintas draudimas gaminti perdirbtus gyvūninius baltymus ūkiuose auginamų gyvūnų pašarams ir jais prekiauti, pirma, nustatytas ir įsigaliojęs po to, kai buvo priimtas Europos Sąjungos sprendimas, kuriame numatytas toks draudimas, bet prieš šiam sprendimui įsigaliojant ir, antra, prieš įsigaliojant minėtam sprendimui buvo taikomas žuvų miltams ir dikalcio fosfatui, nors šiems produktams minėtame sprendime nustatytas draudimas galėjo būti netaikomas, suderinamumu su Sąjungos teise.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisės aktai

Direktyva 90/425

3 Pagal Direktyvos 90/425 antrą konstatuojamąją dalį, siekiant skatinti darnų bendros gyvūnų ir gyvūninės kilmės produktų rinkos organizavimą, reikia panaikinti zootechninio ir veterinarinio pobūdžio kliūtis, trukdančias plėtoti Bendrijos vidaus prekybą gyvūnais ir gyvūninės kilmės produktais.

4 Remiantis šios direktyvos dešimta konstatuojamąją dalimi, šiam tikslui pasiekti turi būti numatytos apsaugos priemonės, o už šią sritį, ypač už priemonių veiksmingumą, pirmiausia turėtų atsakyti išsiuntimo valstybė narė.

5 Direktyvos 90/425 dvyliktoje konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad kol bus priimtos Bendrijos taisyklės, tie gyvūnai bei produktai, kuriems suderintos taisyklės netaikomos, turi atitikti paskirties šalies reikalavimus, jei pastarieji atitinka EEB 36 straipsnio (vėliau – EB 36 straipsnis, po pakeitimo – EB 30 straipsnis) nuostatas.

6 Šios direktyvos 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad veterinariniai patikrinimai, kurie turi būti atliekami prekybai skirtiems gyvūnams ir produktams, kuriems taikomos A priede išvardytos direktyvos arba kurie nurodyti 21 straipsnio pirmojoje pastraipoje, nepažeidžiant 7 straipsnio reikalavimų būtų tikrinami nebe pasienyje, o taip, kaip nurodyta šioje direktyvoje."

7 Šios direktyvos 10 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Kiekviena valstybė narė nedelsdama informuoja kitas valstybes nares ir Komisiją apie jos teritorijoje kilusius protrūkius, taip pat ligų, nurodytų Direktyvoje 82/894/EEB, protrūkius, zoonozes, kitas ligas arba kitą priežastį, keliančius didelę grėsmę gyvūnų arba žmonių sveikatai.

Išsiuntimo valstybė narė nedelsdama taiko Bendrijos taisyklėse numatytas kontrolės arba apsaugos priemones, svarbiausia, nustato šiose taisyklėse numatytas apsaugos zonas, arba patvirtina kitas jos nuomone būtinas priemones.

Paskirties valstybė narė arba tranzitinė valstybė narė, atlikusi 5 straipsnyje nurodytą tikrinimą ir nustačiusi vieną iš pirmojoje pastraipoje minėtų ligų arba priežasčių, prireikus gali imtis Bendrijos taisyklėse numatytų atsargos priemonių, tarp jų gyvūnų karantino.

Kol bus imtasi priemonių pagal 4 dalį, dėl rimtų, su žmonių arba gyvūnų sveikata susijusių priežasčių, paskirties valstybė narė gali imtis laikinųjų apsaugos priemonių, susijusių su tokiais ūkiais, centrais arba organizacijomis, o zoonozės atveju – su Bendrijos taisyklėse numatytomis apsaugos zonomis.

Valstybės narės apie taikomas priemones nedelsdamos praneša Komisijai ir kitoms valstybėms narėms.“

8 Remiantis to paties straipsnio 4 dalimi, Komisija pagal šios direktyvos 17 straipsnyje numatytą komitologijos procedūrą patvirtina priemones, skirtas gyvūnams, produktams ir iš tokių gyvūnų mėsos pagamintiems produktams. Ji stebi padėtį ir, jei reikia, ta pačia tvarka keičia arba atšaukia priimtus sprendimus.

Direktyva 90/667/EEB

9 1990 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyvos 90/667/EEB, kurioje nustatytos gyvūninės kilmės atliekų šalinimo, perdirbimo, jų pateikimo į rinką ir gyvulinės arba žuvies kilmės pašaruose esančių ligų sukėlėjų prevencijos veterinarijos taisyklės ir kuria iš dalies keičiama Direktyva 90/425/EEB (OL L 363, p. 51), 13 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Direktyva [90/425/EEB] ypač taikoma paskirties valstybės narės taikomos kontrolės organizavimui ir įgyvendinimui bei taikytinoms apsaugos priemonėms."

Direktyva 92/118/EEB

10 1992 m. gruodžio 17 d. Tarybos direktyvos 92/118/EEB, nustatančios gyvūnų sveikatos ir visuomenės sveikatos reikalavimus, reglamentuojančius produktų, kuriems netaikomi minėti reikalavimai, nustatyti specialiose Bendrijos taisyklėse, nurodytose Direktyvos 89/662/EEB A priedo I dalyje, ir, ligų sukėlėjų atžvilgiu, Direktyvoje 90/425/EEB, prekybą Bendrijoje ir jų importą į Bendriją (OL L 62, p. 49; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 14 t., p. 51), 2 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Šioje direktyvoje:

<…>

e) *perdirbti gyvūniniai baltymai, skirti gyvūnams šerti* – tai gyvūniniai baltymai, apdoroti tokiu būdu, kad vieni arba kaip sudėtinės dalys galėtų būti naudojami gyvūnų pašarams. Juos sudaro žuvų miltai, mėsos miltai, kaulų miltai, kanopų miltai, ragų miltai, kraujo miltai, plunksnų miltai, sausi spirgai ir kiti panašūs produktai, tarp jų mišiniai, kuriuose yra tokių produktų;

<…>“

11 Pagal šios direktyvos 7 straipsnio 2 dalį Direktyvos 90/425/EEB 10 straipsnis taikomas produktams, kuriems taikoma Direktyva 92/118/EEB.

Sprendimas 94/381

12 Komisija priėmė Sprendimą 94/381, remdamasi Direktyva 90/425, konkrečiai kalbant, – jos 10 straipsnio 4 dalimi.

13 Remiantis šio sprendimo 1 straipsnio 1 dalimi, valstybės narės turėjo uždrausti atrajotojų pašaruose naudoti iš žinduolių audinių išgautus baltymus. Tačiau šio straipsnio 2 dalyje numatyta, kad valstybėms narėms, pasirengusioms taikyti sistemą, leidžiančią atskirti atrajotojų kilmės gyvūninius baltymus nuo gyvūnų, išskyrus atrajotojus, kilmės gyvūninių baltymų, Komisija pagal Direktyvos 90/425/EEB 17 straipsnyje nustatytą procedūrą suteikia įgaliojimus leisti šerti atrajotojus kitų gyvūnų rūšių nei atrajotojai kilmės baltymais.

Sprendimas 2000/766

14 2000 m. gruodžio 4 d. Europos Sąjungos Taryba priėmė Sprendimą 2000/766, remdamasi Direktyva 90/425, konkrečiai kalbant, – jos 10 straipsnio 4 dalimi, ir 1997 m. gruodžio 18 d. Tarybos direktyva 97/78/EB, nustatančia principus, reglamentuojančius iš trečiųjų šalių į Bendriją įvežamų produktų veterinarinių patikrinimų organizavimą (OL L 24, 1998, p. 9; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 22 t., p. 247), konkrečiai kalbant, – jos 22 straipsniu.

15 Pagal šio sprendimo 2 straipsnį:

„1. Valstybės narės turi uždrausti perdirbtais gyvūniniais baltymais šerti ūkiuose auginamus gyvūnus, kurie laikomi, penimi arba veisiami maisto produktų gamybai.

2. 1 dalyje nurodytas draudimas netaikomas naudojimui:

— žuvų miltų gyvūnų, išskyrus atrajotojų, pašare, laikantis kontrolės priemonių, nustatytų pagal 1989 m. gruodžio 11 d. Tarybos direktyvos 89/662/EEB dėl veterinarinių patikrinimų, taikomų Bendrijos vidaus prekyboje, siekiant sukurti vidaus rinką [(OL L 395, p. 13)] 17 straipsnyje numatytą procedūrą,

— iš ne atrajotojų pagamintos želatinos, skirtos priedams padengti, kaip jie suprantami pagal 1970 m. lapkričio 23 d. Tarybos direktyvą dėl pašarų priedų [(OL L 270, p. 1; specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 1 t., p. 190)],

— dikalcio fosfato ir hidrolizuotų baltymų, gautų laikantis sąlygų, nustatytų pagal Direktyvos 89/662/EEB 17 straipsnyje numatytą procedūrą,

— pieno ir pieno produktų ūkiuose auginamiems gyvūnams, kurie laikomi, penimi ar veisiami maisto produktų gamybai, šerti.“

16 Minėto sprendimo 3 straipsnyje numatyta:

„1. Išskyrus išimtinius atvejus, numatytus 2 straipsnio 2 dalyje, valstybės narės:

a) draudžia pateikti į rinką, prekiauti, importuoti iš trečiųjų šalių ir eksportuoti į trečiąsias šalis perdirbtus gyvūninius baltymus ūkiuose auginamų gyvūnų, kurie laikomi, penimi arba veisiami maisto produktų gamybai, pašare;

b) užtikrina, kad visi perdirbti gyvūniniai baltymai ūkiuose auginamų gyvūnų, kurie laikomi, penimi ar veisiami maisto produktų gamybai, pašare būtų pašalinami iš rinkos, platintojų ir ūkių sandėlių.

2. Valstybės narės užtikrina, kad gyvūninės atliekos, kaip jos suprantamos pagal Direktyvą 90/667, būtų surenkamos, transportuojamos, perdirbamos, saugomos arba naikinamos pagal šią direktyvą <…>“.

17 Remiantis Sprendimo 2000/766 4 straipsniu, šis sprendimas įsigaliojo 2001 m. sausio 1 d. ir yra taikomas nuo 2001 m. birželio 30 dienos.

Sprendimas 2001/9

18 Sprendime 2001/9, kurį Komisija priėmė 2000 m. gruodžio 29 d., nustatytos detalios Sprendimo 2000/766 2 straipsnio 2 dalyje numatytų draudimų, susijusių su žuvų miltais, dikalcio fosfatu ir hidrolizuotais baltymais, netaikymo sąlygos. Sprendimas 2001/9 įsigaliojo 2001 m. sausio 1 dieną.

19 Sprendimo 2001/9 1 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatyta:

„1. Valstybės narės leidžia naudoti žuvų miltus gyvūnams, išskyrus atrajotojus, šerti tik I priede nustatytomis sąlygomis.

2. Valstybės narės leidžia naudoti dikalcio fosfatą gyvūnams, išskyrus atrajotojus, šerti tik II priede nustatytomis sąlygomis."

Nacionalinės teisės aktai

20 Laikinoji tvarka, pagal kurią draudžiami gyvūniniai baltymai visuose ūkiuose auginamų gyvūnų pašaruose (*tijdelijke regeling verbod dierlijke eiwitten in alle diervoerders landbouwhuisdieren*, toliau – Nacionalinė laikinoji tvarka), 2000 m. gruodžio 8 d. priimta *Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij* (žemės ūkio, aplinkos ir

žvejybos ministras; *Nederlandse Staatscourant*, Nr. 239, 2000 m.), pagal jos vizas paremta Direktyva 90/425 ir Sprendimu 2000/766. Šios tvarkos 2 straipsnyje numatyta:

„1. Nukrypstant nuo Gyvūnų miltus pašaruose draudžiančios tvarkos 2 straipsnio, draudžiama gaminti, apdoroti ir perdirbti, tiekti, priimti, pristatyti, transportuoti, siūlyti pirkti, pirkti arba parduoti perdirbtus gyvūninius baltymus ūkiuose auginamiems gyvūnams šerti.

2. 1 dalyje nurodytas draudimas netaikomas naudojant [šiuos produktus]:

— žuvų miltus gyvūnų, išskyrus atrajotojus, pašare, laikantis kontrolės priemonių, nustatytų pagal Direktyvos 89/662/EEB <…> 17 straipsnyje numatytą procedūrą,

— iš ne atrajotojų pagamintą želatiną, skirtą priedams padengti <…>

— dikalcio fosfatą ir hidrolizuotus baltymus, gautus laikantis sąlygų, nustatytų pagal Direktyvos 89/662/EEB 17 straipsnyje numatytą procedūrą,

— pieną ir pieno produktus.“

21 Pagal šios tvarkos 3 straipsnį:

„1. Nepažeidžiant 2 straipsnio, nuo 2001 m. sausio 1 d. draudžiama:

a) šerti ūkiuose auginamus gyvūnus perdirbtais gyvūniniais baltymais;

b) importuoti ar eksportuoti perdirbtus gyvūninius baltymus;

c) naudoti arba sandėliuoti perdirbtus gyvūninius baltymus ūkiuose, kuriuose laikomi ūkiuose auginami gyvūnai, ir ūkiuose, kuriuose gaminami, parduodami, sandėliuojami arba perkraunami pašarai ūkiuose auginamiems gyvūnams.

2. Iki 2001 m. kovo 1 d. 1 dalies c punkte nurodytas draudimas netaikomas perdirbtų gyvūninių baltymų turėtojams ar savininkams, kurie atsakingam ministrui tinkama tvarka *Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees* (Valstybinė galvijų ir mėsos kontrolės tarnyba) praneša apie perdirbtų gyvūninių baltymų rūšį, kiekį ir sandėliavimo vietą bei nedelsdami informuoja apie jų rūšies, kiekio ir sandėliavimo vietos pasikeitimus.“

22 Pagal šios tvarkos 4 straipsnį ji įsigaliojo 2000 m. gruodžio 15 dieną.

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

23 Nuo 1994 m. Sąjungos lygmeniu imtasi priemonių kovai su GSE plitimu. Šios priemonės, be kita ko, grindžiamos Direktyva 90/425.

24 1994 m. birželio 27 d. Komisija priėmė Sprendimą 94/381, kurio tikslas buvo uždrausti šerti atrajotojus iš žinduolių audinių gautais baltymais.

25 Pripažinęs, kad tarp gyvūnų, gimusių įsigaliojus Sprendimui 94/381, pasitaikė GSE atvejų, Mokslo iniciatyvinis komitetas, įsteigtas 1997 m. birželio 10 d. Komisijos sprendimu 97/404/EB (OL L 169, p. 85) (toliau – Mokslo iniciatyvinis komitetas), 2000 m. lapkričio 27 ir 28 d. pateikė nuomonę, kurioje pirmą kartą patvirtino esant galvijų pašaro kryžminio užkrėtimo kitiems gyvūnams skirtu pašaru, kuris gali būti užkrėstas GSE sukėlėju, riziką, ir pasiūlė imtis naujų priemonių.

26 2000 m. gruodžio 4 d. Europos Sąjungos Taryba priėmė Sprendimą 2000/766, kuriuo siekta labiau sumažinti GSE plitimo riziką. Šiuo sprendimu nuo 2001 m. sausio 1 d. uždrausta naudoti perdirbtus gyvūninius baltymus ūkiuose auginamų, penimų ar maistui auginamų gyvūnų pašaruose daugiausia šešis mėnesius. Šiame sprendime taip pat numatytas draudimas teikti į rinką, prekiauti, importuoti iš trečiųjų šalių ir eksportuoti į trečiąsias šalis perdirbtus gyvūninius baltymus ir įpareigojimas tokius baltymus pašalinti iš rinkos, platinimo tinklų ir ūkių sandėlių. Numatytos kelios šių draudimų išimtys, be kita ko, susijusios su žuvų miltų naudojimu gyvūnų, išskyrus atrajotojus, pašare ir dikalcio fosfato naudojimu.

27 Po keturių dienų, 2000 m. gruodžio 8 d., *Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij* priėmė Nacionalinę laikinąją tvarką, pagal kurios 2 straipsnio 1 dalį uždrausta gaminti, apdoroti ir perdirbti, tiekti, priimti, pristatyti, transportuoti, siūlyti pirkti, pirkti arba parduoti perdirbtus gyvūninius baltymus ūkiuose auginamiems gyvūnams šerti.

28 Šios tvarkos 2 straipsnio 2 dalyje numatytos šio draudimo išimtys, konkrečiai kalbant, susijusios su žuvų miltais ir dikalcio fosfatu. Tačiau šių išimčių taikymo sąlyga buvo kontrolės priemonių priėmimas pagal Direktyvos 89/662 17 straipsnyje nustatytą procedūrą.

29 Pagal Nacionalinės laikinosios tvarkos 4 straipsnį ji įsigaliojo 2000 m. gruodžio 15 d., t. y. penkiolika dienų prieš įsigaliojant Sprendimui 2000/766. 2001 m. sausio 10 d. apie šią tvarką buvo pranešta Komisijai.

30 2000 m. gruodžio 29 d. Komisija priėmė Sprendimą 2001/9, kuriame nustatytos, be kita ko, leidimo naudoti žuvies miltus ir dikalcio fosfatą gyvūnų pašare. Šis sprendimas įsigaliojo tuo pat metu kaip ir Sprendimas 2000/766, t. y. 2001 sausio 1 dieną.

31 *Denkavit* ir kt. pareiškė ieškinį *Rechtbank 's-Gravenhage* (Hagos apylinkės teismas), kuriuo siekia, kad būtų pripažinta, jog Nacionalinės laikinosios tvarkos 2 straipsnis neteisėtas.

32 Šiame teisme *Denkavit* ir kt. teigė, kad *Staat der Nederlanden* ėmėsi neteisėtų veiksmų jų atžvilgiu, nes visų pirma nuo 2000 m. gruodžio 15 d. iki 2001 m. sausio 1 d. numatė griežtesnius su gyvūnų pašaru susijusius draudimus nei numatytieji Sprendime 94/381 arba papildomai tam laikotarpiui nustatė draudimą dėl gyvūnų pašarų, kuriuose nėra kitokių gyvūninių baltymų, išskyrus dikalcio fosfatą ir žuvų miltus.

33 *Rechtbank 's-Gravenhage* patenkino šį ieškinį remdamasis tuo, kad pagal Sprendimo 2000/766 tekstą juo siekta, kad nagrinėjami draudimai įsigaliotų ne anksčiau ir ne vėliau, o tiksliai 2001 m. sausio 1 dieną. Anot šio teismo, *Staat der Nederlanden* neteisėtai nustatė draudimus nuo 2000 m. gruodžio 15 d..

34 *Staat der Nederlanden* kreipėsi į *Gerechtshof 's-Gravenhage* (Hagos apeliacinis teismas), kuris manė, kad nagrinėjant šią bylą kyla klausimų dėl kai kurių Sąjungos teisės nuostatų aiškinimo.

35 Tokiomis aplinkybėmis *Gerechtshof 's-Gravenhage* nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokį prejudicinį klausimą:

„Ar Bendrijos teisę, ypač Direktyvą 90/425/EEB, Sprendimą 94/381/EB ir Sprendimą 2000/766/EB, reikia aiškinti taip, kad jai prieštarauja nacionalinis draudimas, kaip antai įtvirtintas laikinosios tvarkos 2 straipsnyje, pagal kurį, siekiant apsisaugoti nuo GSE, draudžiama gaminti perdirbtus gyvūninius baltymus ūkiuose auginamų gyvūnų pašarams ir jais prekiauti, jei toks nacionalinis draudimas:

— įsigaliojo 2000 m. gruodžio 15 d. (taigi anksčiau nei Sprendimas 2000/766/EB) ir

— laikinai (kol priimtas 2000 m. gruodžio 29 d. Sprendimas (2001/9)) taip pat buvo taikomas žuvų miltams ir dikalcio fosfatui?“

Dėl prejudicinio klausimo

36 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Sąjungos teisei, ypač Direktyvai 90/425 ir Sprendimams 94/381 ir 2000/766, prieštarauja nacionalinė tvarka, kurioje, siekiant apsisaugoti nuo GSE, įtvirtintas laikinas draudimas gaminti perdirbtus gyvūninius baltymus ūkiuose auginamų gyvūnų pašarams ir jais prekiauti, pirma, nustatytas ir įsigaliojęs po to, kai priimtas Sąjungos sprendimas, kuriame numatytas toks draudimas, bet prieš šiam sprendimui įsigaliojant ir, antra, prieš įsigaliojant minėtam sprendimui buvo taikomas žuvų miltams ir dikalcio fosfatui, nors šiems produktams minėtame sprendime nustatytas draudimas neturėjo būti taikomas.

37 Pirmiausia reikia priminti, kad, kalbant apie kovą su ligų, keliančių rimtą pavojų gyvūnams ar žmogaus sveikatai, kaip antai GSE, plitimu, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, jog Direktyvos 90/425 10 straipsniu visiškai suderinamos apsaugos nuo tokių ligų priemonės ir tiksliai nustatyti valstybių narių ir Komisijos įsipareigojimai bei veiksmai šioje srityje (šiuo klausimu žr.1993 m. gegužės 26 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją*, C-52/92, Rink. p. I-2961, 19 punktą).

38 Pagal minėtą 10 straipsnį Veterinarijos nuolatiniam komitetui išnagrinėjus situaciją Komisija imasi reikalingų priemonių. Valstybės narės, atlikusios patikrinimą ir nustačiusios ligą, gali imtis tik Bendrijos taisyklėse numatytų atsargos priemonių, o dėl rimtų, su žmonių arba gyvūnų sveikata susijusių priežasčių – laikinųjų apsaugos priemonių, sprendžia Komisija (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 9 punktą).

39 Iš Direktyvos 90/425 dvyliktos konstatuojamosios dalies matyti, kad ji taikoma tiems gyvūnams ir produktams, kuriems taikomos suderintos taisyklės, pateiktos šios direktyvos A priede.

40 Taigi, kaip nurodė generalinis advokatas išvados 39 punkte, reikia nustatyti, ar Nacionalinėje laikinojoje tvarkoje nurodyti produktai, t. y. perdirbti gyvūniniai baltymai, skirti ūkiuose auginamų gyvūnų pašarams, šios tvarkos priėmimo momentu priklausė Direktyvos 90/425 taikymo sričiai.

41 Šiuo klausimu Sąjungos teisės aktai gyvūnų pašarų srityje yra visiškai suderinti. Kaip generalinis advokatas minėjo išvados 47–49 punktuose, perdirbtiems gyvūniniams baltymams taikytos kelios derinimo priemonės, apimančios gyvūnų atliekas, jų pašaro sudėtines dalis ir susijusios su jų draudimu.

42 Priėmus Direktyvą 90/667, Direktyvos 90/425 A priedas buvo iš dalies pakeistas taip, kad Direktyvoje 90/667 nurodytiems produktams, t. y. gyvūnų atliekoms, būtų taikomos Direktyvoje 90/425 įtvirtintos apsaugos priemonės.

43 Be to, remiantis Direktyvos 92/118 7 straipsnio 2 dalimi, Direktyvos 90/425 10 straipsnyje numatytos apsaugos priemonės taikomos gyvūninės kilmės produktams, kuriems taikoma Direktyva 92/118, t. y. gyvūninės kilmės produktams, kuriems, kiek tai susiję su gyvūnų sveikatos ir visuomenės sveikatos reikalavimais, kuriais reglamentuojama prekyba Europos bendrijoje ir jų importas į ją, netaikomos Direktyvos 89/662 A priedo I dalyje ir ligų sukėlėjų atžvilgiu – Direktyvoje 90/425/EEB nustatytos specialios Bendrijos taisyklės.

44 Sprendimas 94/381, kurio tikslas – uždrausti atrajotojų pašaruose naudoti iš žinduolių audinių gautus baltymus, priimtas 1994 m. birželio 27 dieną.

45 Be to, 1991 m. rugsėjo 9 d. Komisijos sprendime 91/516/EEB, kuriuo nustatomas sudedamųjų dalių, kurias draudžiama naudoti gyvūnams skirtuose pašaruose, sąrašas (OL L 281, p. 23), iš dalies pakeistame 1997 m. liepos 28 d. Komisijos sprendimu 97/582/EB (OL L 237, p. 39), toks draudimas įtvirtintas iš žinduolių audinių kilusių baltyminių produktų, kurie yra atrajotojams pagamintų pašarų sudėtinės dalys, atžvilgiu.

46 Galiausiai Sprendimu 2000/766 uždrausta naudoti perdirbtus gyvūninius baltymus ūkiuose auginamų gyvūnų, kurie laikomi, penimi arba veisiami maisto produktų gamybai, pašare.

47 Be to, šio sprendimo, kurio galiojimas neginčytas, teisinis pagrindas buvo Direktyvos 90/425 10 straipsnis.

48 Iš visų šių teiginių matyti, kad tuo metu, kai buvo priimta Nacionalinė laikinoji tvarka, valstybė narė negalėjo uždrausti gaminti perdirbtus gyvūninius baltymus ūkiuose auginamų gyvūnų pašarams ir jais prekiauti nesilaikydama Direktyvos 90/425 10 straipsnyje įtvirtintos apsaugos sistemos.

49 Tačiau reikia patikrinti, ar Nacionalinė laikinoji tvarka gali būti laikoma apsaugos priemone pagal šią nuostatą.

50 Remiantis Direktyvos 90/425 10 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa, kiekviena valstybė narė privalo nedelsdama informuoti kitas valstybes nares ir Komisiją apie zoonozes, kitas ligas arba kitą priežastį, keliančią didelę grėsmę gyvūnams arba žmonių sveikatai.

51 Nagrinėjant klausimą, ar tuo metu, kai buvo priimta Nacionalinė laikinoji tvarka, egzistavo zoonozė, kita liga arba kita priežastis, kelianti didelę grėsmę gyvūnams arba žmonių sveikatai, kaip tai suprantama pagal minėtą nuostatą, reikia priminti, kad ši sąlyga gali būti įvykdyta, jei nauja informacija gerokai pakeičia ligos keliamos grėsmės supratimą (2003 m. liepos 3 d. Sprendimo *Lennox*, C-220/01, Rink. p. I-7091, 72 punktas ir jame nurodyta teismų praktika).

52 Šiuo klausimu pažymėtina, kad Nacionalinė laikinoji tvarka priimta praėjus dešimčiai dienų po to, kai pateikta 2000 m. lapkričio 27 ir 28 d. Mokslo iniciatyvinio komiteto nuomonė (toliau – Mokslo iniciatyvinio komiteto nuomonė), kurioje patvirtinta esant galvijų pašaro kryžminio užkrėtimo kitiems gyvūnams skirtu pašaru, kuris gali būti užkrėstas GSE sukėlėju, rizika. Šioje nuomonėje rekomenduota laikinai uždrausti gyvūninius baltymus gyvūnų pašare.

53 Atsižvelgiant į tai, kad nuo 1994 metų imtasi įvairių priemonių apsisaugoti nuo GSE, tačiau nuolat pastebėta naujų šios ligos atvejų, ir kad šios ligos plitimo rizikos mastas dar nėra aiškus, galima teigti, kad Mokslo iniciatyvinis komitetas gerokai pakeitė GSE keliamos grėsmės supratimą, todėl Direktyvos 90/425 10 straipsnio 1 dalyje nurodytų apsaugos priemonių priėmimas pateisinamas.

54 Nyderlandų vyriausybė tvirtina, kad Nyderlandų Karalystė Nacionalinę laikinąją tvarką priėmė ir kaip išsiuntimo, ir kaip paskirties valstybė narė.

55 Tiesa, kad Direktyvos 90/425 10 straipsnio 1 dalyje numatytos kelios priemonių rūšys. Pagal šios nuostatos antrą pastraipą išsiuntimo valstybė narė nedelsdama taiko Bendrijos taisyklėse numatytas kontrolės arba apsaugos priemones, svarbiausia, nustato šiose taisyklėse numatytas apsaugos zonas, arba patvirtina kitas, jos nuomone, būtinas priemones. Pagal šios dalies ketvirtą pastraipą, kol bus imtasi priemonių pagal 10 straipsnio 4 dalį, dėl rimtų, su žmonių arba gyvūnų sveikata susijusių priežasčių paskirties valstybė narė gali imtis laikinųjų apsaugos priemonių, susijusių su tokiais ūkiais, centrais arba organizacijomis, o zoonozės atveju – su Bendrijos taisyklėse numatytomis apsaugos zonomis.

56 Nyderlandų vyriausybė tvirtina, kad Direktyvos 90/425 10 straipsnio 1 dalyje numatytas skirtumas tarp išsiuntimo valstybės narės ir paskirties valstybės narės nagrinėjamu atveju nėra svarbus. Nacionaline laikinąja tvarka siekiama reglamentuoti ne prekybą Bendrijos viduje, bet gyvūnų pašarų gamybą ir prekybą jais, todėl Nyderlandų Karalystė šią tvarką priėmė ir kaip išsiuntimo, ir kaip paskirties valstybė narė.

57 Kitos vyriausybės, pateikusios savo pastabas, ir Komisija, priešingai, teigia, kad Nyderlandų Karalystė priėmė Nacionalinę laikinąją tvarką kaip paskirties valstybė narė.

58 Atsižvelgiant į tai, kad šia tvarka buvo siekiama reglamentuoti ne tik gyvūnų pašarų gamybą, bet ir prekybą jais, įskaitant gavimą ir pirkimą, šiuo klausimu reikia konstatuoti, jog minėta tvarka gali daryti įtaką bent šių produktų importui.

59 Taigi reikia išnagrinėti, ar Nacionalinė laikinoji tvarka gali būti laikoma paskirties valstybės narės priimta laikinąja apsaugos priemone, remiantis Direktyvos 90/425 10 straipsnio 1 dalies ketvirta pastraipa.

60 Kalbant apie sąlygą, kad turi būti rimtų žmonių arba gyvūnų sveikatos apsaugos priežasčių, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, kaip minėta šio sprendimo 51 punkte, ši sąlyga gali būti įvykdyta, jei nauja informacija gerokai pakeičia ligos keliamos grėsmės supratimą.

61 Šiuo atveju, kaip matyti iš Sprendimo 2000/766 pirmų trijų konstatuojamųjų dalių, GSE atvejai buvo nustatyti 1995 m. gimusiems gyvūnams, t. y. po to, kai 1994 m. birželio 27 d. buvo priimtas Sprendimas 94/381, kuriame įtvirtintos pirmosios Bendrijos taisyklės atrajotojų pašarui naudojamų perdirbtų žinduolių baltymų kontrolės srityje. Kaip konstatuota šio sprendimo 53 punkte, galima teigti, kad Mokslo iniciatyvinio komiteto nuomonė, kurioje pirmą kartą patvirtinta galvijų pašaro kryžminio užkrėtimo kitiems gyvūnams skirtu pašaru, kuris gali būti užkrėstas GSE sukėlėju, rizika, gerokai pakeitė šios ligos keliamos grėsmės supratimą.

62 Todėl Sprendimo 2000/766, kuris buvo tiesiogiai nurodytas Nacionalinėje laikinojoje tvarkoje, priėmimas iš esmės buvo atsakas į patvirtintą būtinybę taikant prevencinę priemonę laikinai uždrausti naudoti bet kokius gyvūninius baltymus visų ūkiuose

auginamų gyvūnų, kurie laikomi, penimi ir veisiami maisto produktų gamybai, pašare. Taigi, kaip teigia Nyderlandų, Vokietijos ir Švedijos vyriausybės bei Komisija, Mokslo iniciatyvinio komiteto nuomonė, kurios pagrindu buvo priimtas Sprendimas 2000/766, taip pat galėjo būti pagrindas priimti Nacionalinę laikinąją tvarką.

63 Iš Direktyvos 90/425 10 straipsnio 1 dalies ketvirtos pastraipos matyti, kad laikinųjų apsaugos priemonių gali būti imtasi, kol Komisija imsis priemonių pagal šio straipsnio 4 dalį.

64 Nacionalinė laikinoji tvarka buvo priimta 2000 m. gruodžio 8 d., t. y. praėjus keturioms dienoms po to, kai Komisija priėmė Sprendimą 2000/766, kuriuo buvo siekiama būtent uždrausti gyvūninius baltymus gyvūnų pašare nuo 2001 m. sausio 1 dienos.

65 Be to, tuo metu, kai Nyderlandų Karalystė priėmė Nacionalinę laikinąją tvarką, priemonės Sąjungos lygmeniu buvo priimtos, bet dar neįsigaliojusios.

66 Šiuo klausimu reikia priminti, kad Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, jog tai, kad Komisija priėmė sprendimą, kurio nereikia pradėti taikyti nedelsiant, savaime negali būti prilyginama draudimui valstybei narei pačiai imtis laikinųjų apsaugos priemonių pagal Direktyvos 89/662 9 straipsnio 1 dalies ketvirtą pastraipą (2000 m. gruodžio 5 d. Sprendimo *Eurostock*, C-477/98, Rink. p. I-10695, 58 punktas). Laikinosios apsaugos priemonės Sąjungos lygmeniu, nagrinėjamos Sprendime *Eurostock*, yra lygiavertės Direktyvos 90/425 10 straipsnio 1 dalies ketvirtoje pastraipoje minimoms priemonėms.

67 Taigi valstybė narė gali imtis nacionalinių draudžiamųjų priemonių, kaip antai įtvirtintos Nacionalinėje laikinojoje tvarkoje, jei situacija toje valstybėje yra skubaus pobūdžio, kuris pateisina tokių priemonių priėmimą nedelsiant dėl rimtų, su žmonių arba gyvūnų sveikata susijusių priežasčių.

68 Tačiau prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kuris yra vienintelis, turintis teisę įvertinti nagrinėjamos bylos aplinkybes, turi patikrinti, ar situacija Nyderlandų Karalystėje tuo metu, kai buvo priimta Nacionalinė laikinoji tvarka, buvo skubi.

69 Jei šis teismas nuspręstų, kad situacija buvo skubi ir kad Nacionalinė laikinoji tvarka iš esmės gali būti laikoma laikinąja apsaugos priemone pagal Direktyvos 90/425 10 straipsnio 1 dalies ketvirtą pastraipą, jis taip pat turėtų patikrinti, ar laikytasi proporcingumo principo (šiuo klausimu žr. 2005 m. kovo 10 d. Sprendimo *Tempelman ir van Schaijk*, C-96/03 ir C-97/03, Rink. p. I-1895, 46 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

70 Remiantis išdėstytais motyvais, Sąjungos teisei, ypač Direktyvai 90/425 bei Sprendimams 94/381 ir 2000/566, neprieštarauja nacionalinė tvarka, kurioje, siekiant apsisaugoti nuo GSE, įtvirtintas laikinas draudimas gaminti perdirbtus gyvūninius baltymus ūkiuose auginamų gyvūnų pašarams ir jais prekiauti, jei situacija atitinkamoje valstybėje narėje yra skubaus pobūdžio, kuriuo pateisinamas tokių priemonių priėmimas nedelsiant dėl rimtų, su žmonių arba gyvūnų sveikata susijusių priežasčių. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar įvykdyta ši sąlyga ir ar laikytasi proporcingumo principo.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

71 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

Sąjungos teisei, ypač 1990 m. birželio 26 d. Tarybos direktyvai 90/425/EEB dėl Bendrijos vidaus prekyboje tam tikrais gyvūnais ir produktais taikomų veterinarinių ir zootechninių patikrinimų, siekiant užbaigti vidaus rinkos kūrimą ir 1994 m. birželio 27 d. Komisijos sprendimui 94/381/EB dėl tam tikrų apsaugos priemonių, susijusių su galvijų spongiformine encefalopatija ir šėrimu žinduolių kilmės baltymais, ir 2000 m. gruodžio 4 d. Tarybos sprendimui 2000/766/EB dėl tam tikrų apsaugos priemonių, susijusių su užkrečiamomis spongiforminėmis encefalopatijomis ir šėrimo gyvūniniais baltymais, neprieštarauja nacionalinė tvarka, kurioje, siekiant apsisaugoti nuo galvijų spongiforminės encefalopatijos, įtvirtintas laikinas draudimas gaminti perdirbtus gyvūninius baltymus ūkiuose auginamų gyvūnų pašarams ir jais prekiauti, jei situacija atitinkamoje valstybėje narėje yra skubaus pobūdžio, kuriuo pateisinamas tokių priemonių priėmimas nedelsiant dėl rimtų, su žmonių arba gyvūnų sveikata susijusių priežasčių. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar įvykdyta ši sąlyga ir ar laikytasi proporcingumo principo.

Parašai.